

Κείμενο του Μανώλη Μαυρομάτη για το τρίπτυχο της έκθεσης ζωγραφικής στον Αστρολάβο (01.10.1996)

ΣΧΟΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ

Η Ηρώ Νικοπούλου εργάζεται σε ιδέες, που εμφανίζονται με την μορφή επεξεργασίας υλών. Η εργασία της συνδέεται με τις αναζητήσεις των νεότερων καλλιτεχνών της σύγχρονης καλλιτεχνικής ιστορίας που διεκδικούν να σχηματίζουν τις εικόνες τους -τις καταλήξεις των εργασιών τους -σε συσχετισμό προς τις διαδικασίες που προηγήθηκαν και τις διαμόρφωσαν, αλλά και ταυτόχρονα, διεκδικούν επίσης να οργανώνουν αυτές τις ίδιες τις διαδικασίες ως προς τις εκάστοτε συνθήκες τις οποίες αρχικά οι καλλιτέχνες είχαν ήδη προεγκαταστήσει και βάσει των οποίων θα προκύψουν οι εκάστοτε -και πάντοτε ως προς τις συνθήκες -οι επόμενες, οι κατάλληλες διαδικασίες επεξεργασίας τους. Έτσι πρόκειται για ένα ταυτολογικό ύφος κατά το οποίο η εγκατάσταση των συνθηκών ορίζει και τις συνέπειές τους μέσα στα πλαίσια που ορίζουν αυτές οι ίδιες συνθήκες, ώστε από εκεί να γίνεται και αντιληπτός ο ευρύτερος σύνδεσμος αυτών των εργασιών με ότι περιλαμβάνεται στις σημερινές, υλικολογικές καταλήξεις της εσωιακής τέχνης.

ΣΧΟΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ

Η Ηρώ Νικοπούλου εργάζεται σε ιδέες, που εμφανίζονται με την μορφή επεξεργασίας υλών. Η εργασία της συνδέεται με τις αναζητήσεις των νεότερων καλλιτεχνών της σύγχρονης καλλιτεχνικής ιστορίας που διεκδικούν να σχηματίζουν τις εικόνες τους -τις καταλήξεις των εργασιών τους -σε συσχετισμό προς τις διαδικασίες που προηγήθηκαν και τις διαμόρφωσαν, αλλά και ταυτόχρονα, διεκδικούν επίσης να οργανώνουν αυτές τις ίδιες τις διαδικασίες ως προς τις εκάστοτε συνθήκες τις οποίες αρχικά οι καλλιτέχνες είχαν ήδη προεγκαταστήσει και βάσει των οποίων θα προκύψουν οι εκάστοτε -και πάντοτε ως προς τις συνθήκες -οι επόμενες, οι κατάλληλες διαδικασίες επεξεργασίας τους. Έτσι πρόκειται για ένα ταυτολογικό ύφος κατά το οποίο η εγκατάσταση των συνθηκών ορίζει και τις συνέπειές τους μέσα στα πλαίσια που ορίζουν αυτές οι ίδιες συνθήκες, ώστε από εκεί να γίνεται και αντιληπτός ο ευρύτερος σύνδεσμος αυτών των εργασιών με ότι περιλαμβάνεται στις σημερινές, υλικολογικές καταλήξεις της εσωιακής τέχνης.

Από την ιστορική πλευρά αυτό το πνεύμα έρχεται σε αντιπαράθεση προς την άλλη, προς την αρχική διεκδίκηση από τους καλλιτέχνες να εγκαθιστούν συστήματα, που οι ίδιοι σχηματίζουν και τα οποία ήδη περιλαμβάνουν το πρόγραμμα των μεταγενέστερων αναμύξεων και των αντιθέσεων, των συμψηφισμών και των αναιρέσεων που θα προκύψουν εξελικτικά και λογικά από την εγκατάστασή τους. Σε τρόπο ώστε από τη μια πλευρά, η καλλιτεχνική εργασία των τελευταίων χρόνων να εμφανίζεται να διεκδικεί τη διαμόρφωση συστημάτων εργασίας τα οποία καθεαυτά είναι οι λογικές συνδέσεις (και οι προσεχείς άυλες αναπτύξεις τους) ανάμεσα σε

έννοιες -και από την άλλη, να παρουσιάζει την αναζήτηση εγκατάστασης υλικών συνηκτών στο εσωτερικό των οποίων θα λειτουργήσουν αυτά τα συστήματα. Αυτή είναι και η ακριβέστερη ένοια της νεότερης αυτής κατεύθυνσης της οποίας θα αναγνωρίσουμε το ύφος, σε διεθνές πεδίο, κυρίως σε νέους καλλιτέχνες που διεκδικούν να κάνουν έτσι ώστε τα συστήματά τους να προκύπτουν από τις αυθαίρετες επεξεργασίες των επιλεγμένων υλών τους, αλλά και σε τρόπο ώστε να διασώζουν και τη λογική, αλλά και τον αυθορμητισμό της χειρονομίας τους. Είναι μια υποκειμενική διάσταση της οποίας η έμφαση θα δοθεί προς την κατεύθυνση μιας λογικής χειραγώγιμης από τις παρορμήσεις ενός σχεδιασμού που θα ήθελε να εντείνει πάντοτε τη γενική αντίληψη του συνόλου, αλλά και να το καθιστά εμφανές μέσα από περιορισμένες μόνο, από συγκεκριμένες λεομομέρειες της υλικής του εμφάνισης.

Σε μια ομαδική έκθεση το Νοέμβριο του 1995, στο σπίτι της Κύπρου, η Ηρώ Νικοπούλου είχε παρουσιάσει τότε τις γενικές αρχές αυτού του προγράμματος. Επρόκειται για μια όρθια κατασκευή την οποία είχε σχηματίσει με διαφάνειες και τσαλακωμένο χαρτί και στην οποία το φως, προγραμματισμένο να λειτουργεί σε διαφορετικές ταυτόχρονα κατευθύνσεις, ασκούσε τη λειτουργία της εναλλακτικής λύσης ως προς μια σταθερή και μοναδική κατάληξη. Άλλες εργασίες στις οποίες είχε χρησιμοποιήσει την επιφάνεια του χαρτιού ως την αρχική δομή της οποίας θα μετέτρεπε τα σχήματα με διαφορετικούς τρόπους διπλώματος του ίδιου χαρτιού, είχαν ως αντικείμενο την ίδια ιδέα, να προταθούν δηλαδή οι εναλλακτικές δυνατότητες μιας αρχικής λύσης και -ταυτόχρονα, -να υπογραμμιστούν τα διαδοχικά περάσματα από την αρχική ιδέα δομής που ήταν ήδη υλικά συγκροτημένη, (είχε μια υλική, συγκεκριμένη σύσταση) σε δομές που την ανασχη- μάτιζαν ή την αποσταθεροποιούσαν ή ακόμα ανασκεύαζαν μια συγκρότηση μέσω της διάλυσης μιας αρχικής συγκρότησης που ανασυντάσσεται και ανακατασκευάζεται από τα μέρη της. Όστε σ' αυτή την εργασία να παραμένει ως αρχικό κίνητρο η ιδέα των μερών, των επιμέρους αποσπασμάτων ενός συνόλου το οποίο δεν είναι κατανοητό χωρίς τα μέρη του, αλλά και του οποίου τα μέρη διατηρούν μεταξύ τους μια συγκρότηση " παράθεσης " ή " παράταξης " που ούτε διευκολύνει να συμπυκνωθούν αυτά ~α μέρη σε μια οριστική τελική σύνθεση μεταξύ τους, ούτε και να κατανοηθούν αποστασιοποιημένα το ένα από το άλλο. Η ίδια παραθετική επεξεργασία των μερών με το κάρβουνο, με το μελάνι και με το λάδι, έχει να επιτείνει αυτή τη " συμπαράταξη " των μερών, τα οποία λειτουργούν ως η εμφυσική, ως η θεληματική και ως η προτασόμενη με έμφαση, διάσπαση της εικόνας: στα μέρη της, στις υλικολογικές επεξεργασίες των μερών της και στις χρωματικές τους επενδύσεις.

προσέχεται στη γενική **ιδέα** και η ίδια της υψής παρουσιάζει αντίθετα, στη **μονιμότητα** και στη διάσωση της υλικής σύστασης. Και σ' αυτή την αντιπαράθεση, η λειτουργία της εικόνας συσταίνεται από δύο ταυτόχρονα προοπτικές, από την πλευρά της μορφής της και της υψής μέσα στο χρόνο και από την πλευρά της ταυτοσιμότητάς της και της αντιπαράθεσής με το χρόνο. Έτσι η εργασία να εξελίσσεται προς δύο ταυτόχρονα κατευθύνσεις από τη μία, η με ταυτόχρονα προς τη διάσωση και η άλλη προς την αδιάσωση μορφής, η πρώτη προς την **καλλιτεχνική** της υλικής και της έννοιας της και η άλλη προς την **αντιπαράθεσή** της ειδικού υψής προς τον χρόνο. Αυτές οι αντιπαράθεσεις είναι και η ένταση και πιθανή σύγκρουση αυτής της εργασίας.

Στη σημερινή κατάσταση της εργασίας, ως θεωρητική, δύο θα είναι οι προσωρινές καταλήξεις μας. Η μια είναι ότι η καλλιτεχνική εργασία προς δύο συστήματα ταυτόχρονης οργάνωσης της εργασίας της το είναι μια λειτουργία για τη βασική επίλυση της ως προς το καλλιτεχνικό έργο και από τις έννοιες ή μορφολογία είναι σχέση με τον θεωρητικό χαρακτήρα της χρήσης των υλικών και των χρωματικών, εναλλακτικά της εικόνας. Αυτή η θεωρητική τοποθέτηση ερμηνεύεται από την αντίληψη των **εναλλακτικών** λύσεων οι οποίες υποκαθιστούν σε διαφορετικές φάσεις, με άλλες λύσεις της εναλλακτικής λύσης της εργασίας. Η άλλη είναι εκείνη της εναλλακτικής ουσίας κατά την οποία η διάταξη των υλικών, μεταφράζοντας την διάταξη των ιδεών. Προς την καλλιτεχνική υψής της ελευθερίας που εμφανίζεται να προεξέχει στην εργασία της καλλιτεχνικής, αναγγέλλεται να διαμορφωθεί η αντίληψη της εργασίας της προς περισσότερο ειδικευμένες λύσεις, δηλαδή προς τις λύσεις της εναλλαγής του θεωρητικού, και του υλικού, ανάλογα προς τις χρήσεις τους, μέσα σε ένα πλαίσιο παραθετικής διάταξης μέσα στο χώρο.

Ευαγγελία Μοραμπίτης
Καθηγήτρια Ιστορίας της Τέχνης
στη Σχολή Καλών Τεχνών
του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Η εργασία της Νικοπούλου έχει εξελιχθεί έκτοτε προς την κατεύθυνση μιας ρευστότητας της οποίας το χαρακτηριστικό στοιχείο είναι τα συνεχή περάσματα από τα σχήματα στα χρώματα, στους όγκους και στους τόνους, -τα οποία είναι και οι εμφανείς υλικές ενδείξεις μιας λογικής επεξεργασίας της διαδοχής των τρόπων εργασίας -σε γενικές έννοιες οι οποίες δεν είναι συγκεκριμένες, αλλά διασώζουν, -μέσω των μερών -την έννοια του συνόλου. Αυτές οι γενικές έννοιες είναι η ένταση και η οξύτητα που προκύπτουν από την αντιπαράθεση ανομοιογενών (υλικολογικά και επενδυτικά -χρωματικά) στοιχείων, η πτώση και η υψή της ύλης που προκύπτουν από την. κάθετη και από την πίπτουσα διάταξη της ύλης στην επιφάνεια. Για παράδειγμα, η ιδέα της πτώσης παραπέμπει στη χρονική διαδοχή και η ιδέα της υψής παραπέμπει αντίθετα, στη μονιμότητα και στη διάσωση της υλικής σύστασης. Και σ' αυτή την αντιπαράθεση η λειτουργία της εικόνας αντιμετωπίζεται από δύο ταυτόχρονα προοπτικές, είτε από την πλευρά της μεταβολής της και της εξέλιξης μέσα στο χρόνο είτε από την πλευρά της ταυτοσιμότητάς της και της αντιπαράθεσης με το χρόνο. Όστε η εργασία να εξελίσσεται προς δύο ταυτόχρονα κατευθύνσεις από τις οποίες η μια παροτρύνει προς τη διάσωση και η άλλη προς την αδιάκοπη μεταβολή, η πρώτη προς την ταυτοσιμότητά της εικόνας και της έννοιάς της και η άλλη προς την αντιδιαστολή της εικόνας ως προς την έννοια. Αυτές οι αντιπαράθεσεις είναι και η έννοια του ειδικού εξελικτικού χαρακτήρα αυτής της εργασίας.

Στη σημερινή κατάσταση της εργασίας της Νικοπούλου, δύο θα είναι οι προσωρινές καταλήξεις μας. Η μια είναι ότι η καλλιτεχνική εργάζεται προς δυο συστήματα ταυτόχρονης οργάνωσης της εργασίας της τα οποία μας πληροφορούν για τις βασικές επιλογές της ως προς το καλλιτεχνικό έργο και από τις οποίες η κυριότερη είναι σχετική με τον θεωρητικό χαρακτήρα της χρήσης των υλικών και των χρωματικών, επενδυτικών της εννοιών. Αυτή η θεωρητική τοποθέτηση ερμηνεύεται από την αντίληψη των εναλλακτικών λύσεων οι οποίες υποκαθιστούν σε διαφορετικές φάσεις, με άλλες λύσεις τις προηγούμενες λύσεις της εργασίας. Η άλλη είναι εκείνη της υλικολογικής επιλογής κατά την οποία η διάταξη των υλικών, μεταφράζει την διάταξη των ιδεών. Προς την κατεύθυνση αυτής της ελευθερίας που εμφανίζεται να προεξέχει στην εργασία της καλλιτεχνικής, αναγγέλλεται να διαμορφωθεί η ανάμυξη της εργασίας της προς περισσότερο ειδικευμένες λύσεις, δηλαδή προς τις λύσεις της εναλλαγής του θεωρητικού, και του υλικού, ανάλογα προς τις χρήσεις τους, μέσα σε ένα πλαίσιο παραθετικής διάταξης μέσα στο χώρο.

Ευαγγελία Μοραμπίτης
Καθηγήτρια Ιστορίας της Τέχνης
στη Σχολή Καλών Τεχνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης